Цана асобнага № 40 кап.

Вольная Беларусь

ТЫДНЁВІК
палітычны і літэратурны

Ніхай жыве незалежная Беларусь!

УМОВЫ ПАДПІСКІ:
На год . . 12 р. —
На поўгода . . 7 р. —
На 1 месяц . 1 р. 50 к.

Перамена адрэсу 50 к.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
г. Менск, Захараўская, 18.

ГОД ВЫДАННЯ II.

№ 29. 18-го жніўня 1918 г. № 29.

Спогадзь.

(Байка).

Што-ж, Мікалай быў бедны чалавек
І з гора нам яго падшкелівацъ ні след;
Хутчэй пашкадавацъ, што церпіць гэткі зьдзек...
Ні праўда-ж, мой сусед?

Падцяла Мікалая і гарасьці нагнала
Хвароба жончына. А потым—дзеці зноў
У ложку палеглі і—рукі адабрало!
Хоць быў ен, Мікалай, як вол, маўляў, здароў,—
Здароўя тут замала!
Вазіць павінен быў ен к жонцы дахтароў,
А дзетак даглядацъ—то мусіў узяць кабету,
І, падаўшы за тым і дзень і ноч да сьвету,
Экспэнсаў шмат рабіў, і скарб да ніткі зьвеў.
Ці-ж трэба успамінаць, што усе закінуў справы,
А з імі разам, бач, забыўся і аб суд?
Ігнат-жа скеміў усе—ой, быў на штукі жвавы!—
Дый... тут, як тут!
Двух лаўнікаў зладзіў, падсунуў «куку у руку»,
Падсудку справіў баль, а віжа напаіў.
І, уpэўніўшы сабе у спосаб той заруку,
Трах—скаргу у суд! І процэс аднявіў.
А ен ужо даўно цягаўся з Мікалаем:
Хацеў, бач, у яго поўхаты адабрацъ
Па праву земскаму, ці нейкім там звычаям,—
Хай іх ні знаць!
Хоць ведаў Мікалай, як трэ' даводзіць правы
І добры меў язык яго умоцаваны,—
Што-ж?—гол як мыш! А гэта сьмерць для справы.
І... процэс быў прайграны.
— Цяжкая страта!
Прыйшлося адступіць поўхаты для Ігната,
Упіснуўшы і жонку і дзетак у куток...
— «А мой каток,—
Ільсьціцца да яго, увабраўшыся, Ігнат:
„Ах, як я рад,
„Што, разам жывучы, часамі памагу!
„Ці-ж мо' табе здаецца, што я ні спачуваю
„Тваей бядзе? Я гэтак ні магу,
„За лішне мяккае, браток, я сэрцо маю!
„Як будзе трэба што—бяры і ні прасі,—
„Хіба-ж ні аддасі?"
Ты думаеш, Ігнат
І зробіў акурат?
Ого! Дык ты ні знаў Ігната.
Заходзіць ен праз пару дзен у сьвято:
—„Ты ведаеш, каток, аб чым хачу прасіць?
„І грэх, і сьмех, і дзіў, а ні магу знасіць
„Як стогбуць хворыя. Дык толькі ты ні злуй,
„Бо я к табе прыйшоў па-брацку і с прыязьню:
„На час у лазьню
„Ты жонку палажы і дзетак улякуй.
„І цепла будзе ім і поўны там спакой..."
Ад прапазыцыі такой
Хоць Мікалай спачатку бараніўся,—
Ні вытрымаў—згадзіўся!
Прайшло так пару дзен. І зноў Ігнат на вочы,
І просьбу новую услышаў Мікалай:
—„Асэсар да мяне прыехаць у госьці хочэ,—
„Падзецъ ні маю гдзе. Зьмілуйся, вызваляй!
„Як небудзь з жонкаю—дзяньком найбольей пару,
„Пакуль гасьціціме,—сяк так перажывеш.
„Ну, зробіш так? Ну, як? зрабі ахвяру!
„З мяне ты вінніка дасконнаго знайдзеш..."

. . . .

З манаткамі усіма і кодлам перабраўся
Асэсар праз два дні. Навез рачэй па двор.
А потым... дом яму, ніначай, спадабаўся,
Жыве сабе й жыве і, нават, ані хвор!
Прыйшла чарга хадзіць і Мікалаю...
Ідзець да Ігнася, дый кажа: «Мой сусед!
„Твой госьць хацеў пражыць...»—«А знаю, браце, знаю!
„Маўчы, мой сьвет!
„Я сам хацеў ісьці к табе па просьбі госьця:
—„Спыні ты дзетачак, каб так ні рагаталі.
„Мітрэжаць сон яны, трывожаць ягамосьця..."
А што, пытаеш, далей?
Ігнат з асэсарам у хаці распанелі
А Мікалай з дзяцьмі—згалелі.
Ну, ведама, яго ні легка і судзіць:
З нядоляй—што-ж рабіць?!

Алесь Гарун.

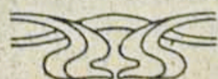

Што трэба ведаць кожнаму беларусу?

(Глядзі № 28).

VIII. Патрыотычныя павіннасьці.

Што такое патрыотызм?

Патрыотызм—гэта шчырая любоў да свайго роднаго народу і да свайго роднаго краю. А патрыот—гэта той чалавек, каторы старaецца дапамагчы свайму народу і працуе у гэтым кірунку з усіх сіл.

Чаго мы хочэм для свае Бацькаўшчыны?

Кожны з нас любіць Беларусь і хацеў-бы бачыць яе шчасьлівай. А гэта станецца тагды, як усе беларусы стануць сьвядомымі сынамі свайго народу і калі самі беларусы стануць гаспадарамі у сваей зямлі, калі над намі ніякія чужакі ні будуць панаваць. Дзеля гэтаго ні толькі самым трэба любіць Бацькаўшчыну і працаваць для яе дабра, але трэба яшчэ навучаць і прыхіляць да гэтаго усіх беларусаў, з якімі спатыкаешся, будзіць у іх гэтыя высокія добрыя пачуцці.

Якая патрыотычная павіннасьць кожнаго беларуса?

Сьвятая павіннасьць кожнаго беларуса заўседы і усюды прызнавацца да свайго народу, дбаць аб гонар свае нацыі ды пільна выпаўняць усе, што спрычыняецца да узмацавання і эдукацыі нашаго народу.

Дбайма-ж аб родны край, пільнуймася-ж сваіх павіннасьцяў перад ім! Стараймася, каб імя Беларус заўседы, у усіх народаў сустрэчалося с пашанай.

Якім спосабам беларус можэ дбаць аб узмацаванне і эдукацыю свайго народу?

Кожны чалавек павінен свой народ

любіць, ім гардзіцца, для яго дабра і славы жыць і працаваць; усеп сілаю дбаць аб падняцце, славу і гонар яго. Кожны патрыот-беларус болей, чым хто іншы, ніхай стараецца выпауняць свае патрыотычныя павіннасьці, бо у нас болей, чым у іншых, працы, бо мы адсталі ад іншых. Беларускі патрыот можэ дбаць аб узмацаванне і расьцвет свайго народу праз сямью і школу і праз грамадзянскую працу.

IX. Беларус у сямьі.

Якія павіннасьці беларуса у сямьі?

Першая павіннасьць, каб у сямьі беларускай гаварылі і маліліся па-беларуску і каб захоўваліся звычаі і абычаі беларускія; каб па асобах ды на рэчах і па усем, што есьць у гасподзе, выяуляуся беларускі характар: уселякія узоры, малюнкі, вышыукі павінны быць у беларускім гусьці. У кожнай беларускай сямьі павінны быць кніжкі беларускія і часопісі. Благі той беларус, што чытае у сваей сямьі ні сваю беларускую, а чужую, у чужой мове газэту.

Як-бы далейшым працягам сямьі для маладзежы есьць школа. Беларуская сямья павінна старацца, каб дзеці яе вучыліся у беларускай школе. Чужая школа дагэтуль навучала беларускіх дзяцей любіць чужое і зьняважаць свае роднае і свой народ, сваю мову і звычаі. Чужая школа гадавала з нашых дзяцей людзей чужых для нашаго народу. Дзеля гэтаго, кожны патрыот павінен дакладаць усіх сіл, каб усюды, дзе жывуць беларусы, былі беларускія пачатковыя, сярэднія і вышэйшыя школы. Сямья — гэта аснова, фундамэнт нацыі, а школа—яе будучына. Беларускі патрыот павінен дбаць яшчэ і аб тое, каб у беларускіх семьях сьпеваліся беларускія песьні і каб у школах навучалі сьпеваць патрыотычныя беларускія песьні.

Беларус у грамадзянскім жыцьці.

Беларускае грамадзянскае жыцьце творань грамады, суполкі, таварыствы, установы, а такжэ наш тэатр, канцэрты, забавы, часопісі, промысел, гандаль,— гэта усе мейсцы публічнаго грамадзянскаго жыцьця і лучнасьці.

Дык і трэба, каб усюды у грамадзянскім жыцьцю беларус выступау з гонарам і развагай, а глаунае — справядліва і слушна. На сабраннях і парадах—будзьто гаспадарскіх, купецкіх, духоуных, палітычных ці іншых — сьвядомы беларус павінен судзіць аб усем, выходзячы с патрэб і карысьці беларускаго народу. Выбіраючы людзей на урады і прэдстаунііцтвы, трэба пільнавацца, каб ні выбіраць людзей чужых, ворагау нашаго народу і нашай справы. Наадварот, трэба заусюды старацца на усякія урады выбіраць добрых, сумленных і сьвядомых беларусау. Высьцерагайцеся даваць уласьць над сабою людзям чужым і нівядомым!

Як пастунаць, каб наша становішчо было ясным?

Каб нашае становішчо было ясным, мы павінны быць наскрозь беларусамі. Ні толькі усюды са усімі гаварыць пабеларуску, але і вымагаць, каб подпісы у крамах, дзе мы купляем тавары, былі па-беларуску, а такжэ жадаць беларускіх таварау і вырабау. Словам, старацца, каб наша Бацькаушчына наскрозь мела наш родны беларускі выгляд.

Як пастунаць у урадах?

У урадах, воласьці, судзе і усюды трэба нам гаварыць толькі па-беларуску і бараніць свайго па гэта нацыянальнаго права.

X. Беларус на чужыні.

Ці мае беларус аглядаць чужыну?

Сьвет—гэта найлепшая школа жыцьця. Хто многа бачыу, той многа ведае. Кожны, хто толькі можэ, ніхай аглядае, ні толькі свой родны край,але і заграніцу.

Як павінен трымацца беларус на чужыні?

Ніхай памятае, што чужынцы, угледаючыся на яго, будуць судзіць аб усім народзе. Дык ніхай беларус на чужыні годна і паважна прэдстауляе сваю нацыю.

Ці трэба вучыцца чужой мовы?

Трэба, — чым болей чалавек ведае, тым яму лепей, бо ен робіцца больш эдукованым. А толькі добра эдукаваны чалавек можэ многа зрабіць для свае Бацькаушчыны. Хто ведае чужую мову, той можэ чытаць чужыя кніжкі і часопісі, можэ даведацца з іх многа для нас карыснаго, што трэба было-б каб і у нас было. Гаворучы с чужымі людзьмі, разскажэ такі чалавек і аб нашым народзе і аб нашым жыцьці. Бо часам на чужыні ведаюць аб нас толькі тое, што напішуць аб нас нашы ворагі. Але перш за усе, і на чужыні будучы, кожны беларус павінен добра знаць сваю мову, сваю географію, гісторыю, мастацтво, літэратуру, словам—усе жыцьце, каб. будучы на чужыні, ні рабіу сам сораму нам, але годна заступау і абараняу наш народ ды дзеля яго дабра працавау.

XI. Чым можэм гардзіцца.

Мы гардзімся, што мы Беларусы. Бо мы народ здольны, з нашаго народу вышло многа слауных людзей, за якіх ніколі нівыплачэны доуг маюць перад намі і палякі (Касьцюшка, Міцкевіч, Сыракомля, Крашэускі і шмат інш.) і маскалі (Дастаеускі, Сымон Полацкі і шмат інш.) і іншыя н шы сусезі. Пра нашу здольнасьць сьведчаць такжэ нашы звычаі і абычаі, нашае будауніцтво, усякія культурныя памяткі і інш..

Мы горды са свае мовы! Бо наша мова мэлёдыйная, багатая і вельмі надаецца да песьні і паэзіі. А да таго-ж яна адна з найчысьцейшых славянскіх мовау.

Мы горды са свае песьні! Беларусы маюць вельмі многа песянь. Нота нашых песянь вельмі багата і адбівае у сабе душу нашаго народу. Наша народная песьня займае адно з выдатнейшых мейсц між песьнямі усіх народау сьвету. Ею цікавяцца вучоныя людзі чужых народау.

Мы горды са свайго народу! Усякі іншы народ, жывучы у такіх цяжкіх варунках, якія выпалі на нашу долю, загінуу-бы, а наш народ выказау нізвычайную жыцьцевую сілу. Ен ператрывау усякія злыбяды, ліхалецце і напасьці ды перахавау у сабе сваю родную мову і любоу да свае Бацькаушчыны Беларусі. Наш народ любіць прауду і красу, — ен спакойны і разважны, а пры гэтым цьверды.

Мы горды са свае гісторыі! Наша гісторыя—гэта ніупынная барацьба за волю, барацьба за захаванне свае нацыянальнае душы. Пры тым, мы ніколі ні галіліся на чужое. Наша гісторыя—гэта Гольгота нашаго народу, якая чыніць яму часьць і славу.

Мы горды за сваю родную зямлю! Наша Бацькаушчына пекны край. Многа у ей красы: пекная у нас весна і лето, восень і зіма. Нашы пушчы, лясы і абшары апавіты паэзіей, з якой прагладае наша мінуушына.

Адным словам, *мы горды, што мы беларусы.*

XII. Ніколі (верш А. З.).

Над гонар і славу,
Над чары кахання
Народную справу
І пераканание,
Што розум дыктуе,
Зауседы я волю,
Ні здраджу ніколі.
Хай хмара навісьне
Над соннай зямлею,
Хай горо прыцісьне
Залезнай рукою,—
Я роднае мовы
Ні кіну у нядолі,
Ні здраджу ніколі!
Бушуе хай бура,
Віхор хай злуецца,
Хай вецяр панура
Завые па рэццы,—
Я роднаго краю,
Што рвецца да волі,

Бібліографія.

Руска-Беларускі Слоўнік.—-Браты М. а Г. Гарэцкія. Смаленск. 1918 г. стр. 108; цана 2 рб.

«Прыражоная пашана і любоў да роднае мовы», гаворыцца у прадмове да слоўніка, а так сама пачуцце павіннасьці перад сваім народам паднялі аўтору на тое, што яны, «ні маючы эдукацыі філолёгічнай, ля якой на Беларусі аджэ унівэрсітэту німа, адно — слухаючы свайго вуха і ні зважаючы натта на тое, ці хто ухваліць а ці пашкеліць і ганіць будзе, выкладалі жменю пікавейшых слоў ку патрэбі а на добрае ужыванне маладым адраджоным братом, што па-маскоуску чытаць-пісаць умеюць, а па-беларуску няцпа хочуць».

Патрэба у такой працы адчувалася даўно, як толькі пачалося адраджэнне беларускага народу і паустало пытанне аб звароце да народу тых яго сыноў, якія, прайшоўшы маскоускую або польскую эдукацыю, адышлі ад ужывання свае роднае мовы. Ведама, манярынскае мовы ні маглі яны саусім забыцца, але, дзякуючы навучэнню і ужыванню у практычным жыцьцю чужынскае мовы, лексікон свае роднае мовы значна расьцярушыўся. Гэта патрэба у аднаўленні забытых праз ніўжыванне слоў роднае мовы і нахіляло людзей да уладжэння слоўніка, падобнага да слоўніка М. і Г. Гарэцкіх.

Слоўнічак іх маленькі і зьмешчае ні больш 3000 расійскіх слоў с тлумачэннем па-беларуску з значным уплывам мейсцовай (Мсьціслаўскае) гаворкі. Німа тут ні эконамічных, ні тэхнічных ні іншых, падобных да іх, тэрмінаў, за каторыя найбольш і спатыкаюцца людзі, ідучыя с чужыны да дому.

Есьць хібы і з другога боку. Аутары стараюцца кожнае расійскае слова вытлумачыць адным словам беларускім. Для практыкі можэ гэта і найбольш пажаданы спосаб, але нельга сказаць, каб ён заусёды быў трапным.

Само тлумачэнне ні заусюды удатнае. Напрыклад, забор ні толькі тын, але і плот; вездѣ—усюды, ані з бы гдзе,—скрозь; жердь—саусім ні рубель а жэрдка, желѣзы—залозы,—і процьма слоў іншых саусім ні ўдала вытлумачаных.

Найбольшая вартасьць слоўніка п.п. Гарэцкіх у тым, што яны прыводзяць шмат слоў арыгінальна беларускіх чыста мейсцовага, мсьціслаўскага характару. Асаблівыя словы розных беларускіх гаворак павінны пешыцца у нас вялікаю пашанаю. Гэта надасьць нашай літэратурнай мове багацця, паспалітай зразумеласьці і зробіць яе для усіх аднака блізкай і мілай.

Я. Л.

Е. Ф. Карскі. **Бѣлорусская Рѣчь.** Очеркъ народнаго языка съ историческимъ освѣщеніемъ. Петроград. 1918 г Стр. 60; цана 2 рб. 50 коп..

Кніжка гэта цікавая; шмат прынясе карысьці кожнаму інтэлігэнтнаму беларусу, але, чытаючы яе, трэба памятаць, што аўтор усё яшчэ глядзіць на беларускую мову, як падмову маскоускага языка. Ен, напрыклад, ахвотна згаджаецца і навучна вам давядзе, што сэрбская, польская і чэская мовы асобныя, але беларуская і украінская — гэта ужо маленькія галінкі мовы вялікарускай (маскоускай). Ен яшчэ да гэтаго часу разглядае беларускую мову, як некаго блуднаго сына, адштэпенца, каторы доугі час бадзяуся па чужыні і папсавау сваю мову.

Проф. Е. Ф. Карскі—з навукі прыхільнік маскоўскаго цэнтралізму. Гэтакіх людзей многа выгадавала маскоуская палітыка. Паважаючы іх за іх працу, мы ні пэвінны хаваць аб іх прауды.

Я. Л.

* * *

Вы просіце песьні—ды сэрцо збалело
I болей ўжо іх ні пяе;
Душа пад цяжарам цярпення самлела
I песьні ні льюцца з яе...
Вы просіце песьні?
Калісьці, у гаю,
Я помню—салоўка там пеў—
Цяпер, гдзе салоўка — ніхто з вас ні знае,
Куды і чаго паляцеў...
Ці холад, ці голад, ці ястраб—сьмерць можэ
Салоўку са сьвету зьвялі,—
Вы помніце толькі, што пеў ён прыгожа,
Калі усё цьвіло на зямлі...

Калісь, як салоўка, дзяўчына с-пад вёскі
Так звонка умела пеяць.
Аж рэхо любіло вясьці адгалоскі
I слоўцаў канцы паўтараць.
Цяпер—гдзе дзяўчына — хто знае, хто скажэ?
Каго зацікавіць, каго?!
Чыя пагубіла яе рука ўража
Дый што-бы каму да таго...
Я знаю, скажу я. Аб беднай дзяўчыні
Мне хочыцца вам разказаць:
Ее доля выгнала с хаты ў чужыну
I хлеба і працы шукаць,
I ў шчаснай пары, красы дзіўнай дзявочай,
Спаткаўся ліхі чалавек.
Раз глянуў—а, бачце, благія моў вочы,
I дзеўча прапала на век.
С тых пор яна болей ужо ні пеяла
А сохла, як цьвет пад касой,
У вачах людзкіх нікла, краса яе вяла,
Пакончыла ўрэшці с сабой...
А ўсё тыя вочы—нягодныя вочы,
А ўсё той благі чалавек,
Што так без пары ссушыў сэрцо дзявочо,—
I дзеўча прапала на век.
А мне, бачце, шкода... дзеўчацi жалею
I сыплюцца сьлёзы з вачэй...
Вы просіце песьні—пеяць я ніўмею.
Паплачу—мо' будзе лягчэй...

Кон. Букло.

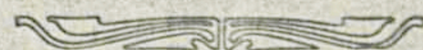

Справа будовы Беларускаго Народнаго Дому.

Ці трэба наладзіць беларускі спэктакль, ці прачытаць лекцыю, ці склікаць сход,—мы ні маем дзеля гэтаго адпаведнаго уласнаго памешкання і прымушэны пазычаць яго. Асабліва цяжка адбіваецца гэткае становішчо на тэатральнай рабоце дзеля таго, што беларускі тэатр, ні маючы уласнаго памешкання і прымушаны туляцца па чужых кутох, ні мае магчымасьці развіць сваю работу, часьцей наладжываць спэктаклі ды у такія дні, калі гэта для яго спадручна.

Спыніць гэтую нідастачу можэ будова *Беларускаго Народнаго Дому*, у каторым, апрача нівялічкай, але выгоднай тэатральнай салі і багатай тэхнічнымі прыладамі сцэны, знайшлі бы сабе памяшканне і белар. клюб, і рэдакцыя белар. часопісі, і беларуская кавярня-сталоўка, і маглі бы с часам апынуцца і машыны белар. друкарні і шмат іншых установ, каторыя збудзяць да жыцця само жыцце.

Дзеля усяго гэтаго, справу будовы Бел. Нар. Дому, каторы згуртавау-бы беларускія установы, лічу справай вельмі пільнай.

Зважыўшы тое, што жыцце ідзе цяпер у натта глыбкім тэмпе уперад, лічу патрэбным справай будовы Бел. Нар. Дому заняцца *ніадкладаючы*. Патрэбныя дзеля гэтаго грошы магчыма сабраць гэткім спосабам: ад кожнаго тэатральнаго прэдстаулення або канцэрту адлічаць 5% даходу брутто, ладзіць дзеля гэтаго спэктаклі ды інш. даходныя прэдпрыемствы (забавы у садзе, лотто, летэрыі і г. п.), запрапанаваць усім служачым у беларускіх установах, каб свавй ахвотай ахвяравалі някі % ад сваей пэнсыі, зьбіраць аднарадовыя ахвяры і выпусьціць міліон спэцыяльных марачак па 25 кап. кожная. Кожны сьвядомы беларус будзе мець маральны абавязак у кожнай свавй карэспондэнцыі наляпіць гэтакую марачку на пісьмо; кожная беларуская кнігарня, прадаючы кніжку, налепіць на яе марку, павышаючы гэтак цану на 25 кап., кожная белар. крама будзе прадаваць купляю-

чаму тавар марку на будову Бел. Нар. Дому.

Вось гэткім чынам створыцца капітал, с каторым можна будзе прыступіць да работы, а зважыушы тое, што Дом будзе даходным (аддача у наем салі, крам на ніжнім паверсе), можна будзе перад канцом будоулі зрабіць на яго рахунак пазыку.

Ф. А.

Да паноу Рады Беларускае Рэчы Пасполітай.

Продкі нашы, як устанаулялі навуковыя заклады, напрыклад, — акадэміі у Вільні, чы у Полацку,—дык яны давалі акадэміям фундушы-маенткі на пажывенне іх профэсароу чы іх студэнтау. А як цяпер грошай у скарбі німа, а трэба устанауляць Акадэміі, дык я с такім чалобіцьцем зварачаюся да паноу Рады: чы ні будзе ласка паноу Рады выдаць такі закон, што на фундаванне унівэрсітэту у Менску у валадзенне і пажывенне унівэрсітэту на вечныя часы ахвяруецца якісь маентак з лясных скарбовых маетнасьцей. Як будзе ласка выдаць такі статут, дык і унівэрсітэт будзе.

Проф. **Даунар-Запольскі**.

28. VII. 1918 г.

За справункамі.

Едзе с сваей бабай Петра Самасейка
Напрамкі у горад то ды се купіць,—
Трэба ужо-ткі неяк жонку раз паслухаць,
Мо' пакіне болей галаву дурыць...
Едуць... конь з няхоцькі ледзь сувае ногі,
Морду у ніз сьпусьціушы, ні бяжыць, ні йдзе.
Баба у палукошу сядзіць на саломе,
Як, казау, сарока у сваім гнязьдзе.
А Пятрук спахмурны неяк прымасціуся
На пярэдніх колах. Мулка хоць яму,
Але што ты зробіш? дае баба духу—
Грызе, злуе, лае, робе сьвет на цьму.
Спорка у іх с сабою цягнецца два тыдні.
Як іржа жалезо, або футро моль,
Пятрука з'едае жонка маладая;
Бедны усе церпіць, крые у сэрцы боль.
Ажаніуся—маеш!—знасі крыж да згону.
А аб што у іх спрэчка—проста адзін сьмех!
Спрау ей, кажэ, сукню, капялюш, пярсьценак;
Сукня без гарсэту, бач, вісіць як мех.
Грэбянеу ні маю, шпількі ані воднай,
За табою, кажэ, жыць я ні магу.
Ты усе скупішся, ты шкадуеш грошы,
Мяне маладзеньку маеш за слугу!

Во увесь час абое едуць і грызуцца,
А заеушысь крэпка, ні жалеюць слоу...
Раптам... во здарэнне!.. полукошык з бабай
С панарадку вовку сунууся далоу.
Рад Пятрук трафунку—павязло старому—
Хоць адну хвілінку будзе мець спакой;
Бытцам ні прыкмеціу, што прыгода стала,
Едзе, на'т ні гляне, што там стало з ей!
А ужо жонка з заду, бакі моцна зьбіушы,
Крычыць, свайго мужа уздагон заве:
«Стой, Пятрук, стрымайся, ці-ж ткі ужо аслеп ты?
Стой! ніхай ты здохні, ліхо галаве!»
А Пятрук удауся, назад на'т ні гляне,
Бытцым-то гамоне з жонкаю сваей:
«Ні зьвяртай увагі, хай крычыць хто хочэ—
Мы с табою, бабка, пасьпяшым скарэй.»

Альбэрт Пауловіч.

С песьняу Тараса Шэучэнкі.

* * *

Мне аднакова усе, ці буду
Я на на Украіні жыць, ці не,
Ці хто згадае, ці забудзе
Мяне у сьнягу на чужыне,—
Аднакавюсінька усе мне.
У няволі вырас між чужымі,
Ды, ні аплаканы сваімі,
У няволі плачучы памру
І усе с сабою забяру,
Малога сьледу ні пакіну
На нашай слаунай Украіні,—
На нашай—ні свaей-зямлі.
Й ні пагаворыць бацька с сынам,
Ні скажэ сыну ен: *«Маліся,*
Маліся, сыну,—за Украіну
Яго замучылі калісь».
Мне аднакова усе, ці будзе
Той сын маліціся, ці не...
Ні аднакова-ж будзе мне,
Як Украіну злыя людзі
Прысьпяць, задушаць ды у агне
Яе, абкрадзеную, збудзяць...
Ох, то-ж ні аднакова мне!

Крауцоу Макар.

* * *

Заходзіць сонцо за горы,
Паклаліся цені на лесе;
Вяршына старой аборы
Пазалацілась на стрэсе.
Вось вецяр цеплы ад рэчкі
Несе пах з лесу жывіцы
І польных кветак, і грэчкі,
І мурматанне крыніцы.
Як ціха! Там, у патока
Кулік часамі засьвішчэ;
Толькі здалека, здалека
Шуміць із карчомкі ігрышчэ.
Знаць там гуляюць і рады,
Знаць вяселицца багата,
Гутараць старцы грамады
І скачуць хлопцы, дзяучата.
Чаму-ж па лесе, па полю,
Як воук, адзін я заусюды?
І плачу ціха на долю,
Поуны і смутку і нуды?
Ці ні такі я, як людзі?..
Чаму-ж грамады дзічуся?..
Ой, жаль мне уеуся у грудзі
Па табе, зорка—Гануся!
Дзеля багацтва—старому
Усе тваe красы дзяучы!..
Дзеля худобы—с сарому
Ні кажу людзям я вочы!..
Толькі між хвоі, бярозы
Бягуць па лесе у сваты.
Мой голас смутны і сьлезы.
Ганнуся, зорка мая ты!..

Янка Лучына (Няслухоускі).

(З архіву Ромуальда Земкевіча).

Дажынкі.

Зжатае поле
Голо, як стэп.
Ржышчо наукола,
У копах хлеб.
Скачуць праз гоні
Коні з вазамі,—
Возюць сягоння
Копы да пана.
Дажынкі у пана,
Жнеі пяюць,—
Вянок убраны
Пану нясуць.
Панская ласка
Як мае быць:
Гарэлкі, каубаскі,
Піць, закусіць.
Жыто, пшаніцу
Змалоціць машынай;
Пасьля заграніцу
Зьвязе чужаніну.
І звонам празвоніць
Панска скарбніца.
У карты прагоніць
Правье й пратрэзавіцца.
І слава уьнясецца
На сьвет уьдзіулены,
Што пан, здаецца,
Спусьціу пяць мільенау.
А ты —небарачэ,
Сермяжная кроу!
Што смуцішся, браце,
Сьрод зжатых палеу?
І твае-ж поле
Голо, як стэп;
Ржышчо наоколо,
У копах хлеб.
Ледзьве праз гоні
Коні пауззуць;
Гониш тых коняу,—
Яны ні ідуць.
А як с поу-бядою
Свой хлеб зьвязеш ты,
Пасьля з лебядою
Зьясі да рэшты.
А пад Вялікадня,
Як хлеба ні хваце,—
Зубы—у скрыню,
Язык—на палаці.
І успомні, браце,
Гаротны аб тым,
Як твая праца
Узята чужым...
І вестка уьнясецца
На сьвет уьдзіулены:
Жывуць так, здаецца,
Дзесяць мільенау.
Жывуць без хлеба,—
Ці-ж гэтак трэба?

15 XII—1917 г. **Петра Маслоускі.**

Рэдактар Я. Лёсік.

Выдавец: «Т-во Беларускай Культуры». Друкарня Я. А. Грынблята.